

Posudek diplomové práce Bc. Kateřiny Jeníkové: Možnosti výuky geologie na gymnáziích

Předložená diplomová práce kandidátky Bc. Kateřiny Jeníkové má 44 stran a další 4 strany připojených tabulek s vysvětlivkami. Také v samotném textu je řada dobře udělaných grafů, které zvyšují grafickou úroveň práce.

Kandidátka si vybrala pro svou diplomovou práci zajímavé téma, které zpracovala tradičním způsobem (viz kapitola Metodika), obvyklým pro řadu pedagogických a didaktických prací, a nejen diplomových. Kandidátka užila dotazníkovou formu, ať již písemnou, či ústním dotazováním, které potom vyhodnotila příslušným způsobem. V této dotazovací práci vynaložila poměrně velké úsilí, neboť dnes učitelé neradi hovoří o svých metodách práce a už vůbec neradi hovoří o svém budoucím profesním vývoji. Proto považuji za přínosné i to, že z některých dotazovaných získala i negativní odpovědi, zejména ve vztahu ke geologii. Také, pokud jde o vybavení škol, získala kandidátka zajímavé údaje, neboť na její otázky bylo odpověděno upřímně. V tomto směru vykonala opravdu slušný kus práce. Prokázala i dobrou práci s moderní literaturou, starší literaturu však opominula, byť je v ní velmi mnoho dobrých teoretických postřehů při výuce geologie.

Své výsledky shrnula v diskuzi a hlavně v závěru práce, kde v patnácti bodech obecně shrnula problémy výuky geologie na gymnáziích, kde všechny uvedené body ukazují, jak je výuka geologie na těchto typech škol podceňována, aniž by na to kandidátka blíže upozornila. Ale i přes tento nedostatek jsou závěry předložené práce zajímavé.

V Závěrech kandidátka správně poukázala na to, že geologie, a vlastně všechny přírodní vědy, by se měly vyučovat především prakticky, s přírodním materiálem a měly by se více využívat exkurze do přírody. I učitelé to postrádají.

Nicméně, kandidátka se nevyhnula některým chybám a nepřesnostem, které mi neumožňují klasifikovat tuto práci jako výbornou. Uvádím je níže:

1. Nepřesnosti jsou jak v Úvodu, tak v Historii výuky geologie. Psát o tom, že je výuka geologie na gymnáziích opět součástí výuky, je při nejmenším odvážné. Vyučovala se sice všelijak, hlavně nedobře, ale vyučovala se. Bílá kniha a NVP a RVP výuku geologie nezavedly, ba naopak, výuku geologie potlačily.
2. První středoškolská učebnice geologie a mineralogie nevyšla až v roce 1885, ale už v roce 1854 a její součástí, pro informaci, byly i nákresy krystalových modelů, které se dosud užívají hlavně na vysokých školách, neboť většina gymnázií je zlikvidovala počátkem posledního desetiletí minulého století ke své velké škodě a ke škodě výuky na školách.
3. Na středních školách se geologie, jako samostatný předmět, vyučovala do roku 1953, od roku 1954 byla rozmetána do různých předmětů a prakticky se nevyučovala. Bohužel, jsem tím nešťastným obdobím sám prošel, tak to mohu posoudit. Vyučovat se opět začaly polovinu šedesátých let minulého století až do těch let devadesátých, kdy zmatky ve společnosti se promítly i do výuky přírodních věd a mnohá gymnázia upustila od výuky geologie hlavně proto, že učitelé, kteří jsou trochu nadneseně v diplomové práci nazýváni „profesoři“, si nedokázali s výukou geologie poradit. Katastrofu znamenalo zrušení osnov výuky, takže i dnes si mnozí učitelé nevědí rady s výukou geologie. Navíc geologie je zařazena do celku Člověk a příroda, jako by člověk nebyl součástí přírody. Škoda, že kandidátka na toto ve své práci neupozornila. Navíc, hodinové dotace na přírodovědecké předměty jsou nesmírně nízké, na což učitelé sami upozorňují. Přitom přírodovědecké předměty vyučují o životním prostředí člověka, které je dnes velmi ohroženo a žáci a studenti se při výuce dozví jen vytržená fakta, která pak nedovedou zařadit do celku.

4. Kandidátka široce rozebírá vzdělávací obor Geologie, jak je uveden v Rámcovém vzdělávacím programu, ale v podstatě ho přebírá a nemá k němu vlastní komentář, a to včetně možností realizace vzdělávacího oboru Geologie na gymnáziích. Naráží i na bolavý problém neexistence moderní učebnice geologie pro gymnázia, ale také k tomuto problému nezaujímá konkrétní postoj.
5. Pokud jde o Dotazník k výuce geologie na gymnáziích, chybí mi v něm jedna zásadní otázka, která by se týkala vztahu učitelů k bývalým osnovám a k dnešnímu NVP a RVP. Co o nich soudí? A co o nich soudí kandidátka?
6. Výsledky příslušného gymnázia by se měly hodnotit ne podle toho, co gymnázium učí, ale jak to učí a jaké jsou výsledky. Soudím-li třeba podle znalostí účastníků různých vědomostních soutěží, uváděných v televizi, pak jsou výsledky výuky nejen geologie, ale přírodních věd vůbec, žalostné. Hlavně u těch mladších dotazovaných, u starších je to slabší průměr. Nad tím bychom se měli zamyslet, chceme-li se životním prostředím, kterým se všichni zaklínáme, něco udělat.
7. Internet není samospasitelný. Je zároveň docela dost názorných pomůcek pro výuku geologie, které prezentuje např. Česká geologická služba. Na to by měla kandidátka také upozornit.
8. Možná, že by nebylo na škodu, kdyby kandidátka navrhla, jak by se měli středoškolští učitelé dále vzdělávat. Nových poznatků je dost a dost a již si nevystačíme jen s krystalovými soustavami, nebo s tím, co třeba žilo ve druhohorách.
9. Předmět Vědy o Zemi je zavádějící a myslím, že v takovém by vždycky geografie vytlačila geologii. Proč nenazvat nový předmět rovnou „Geologie“. Vždyť ta je základem všeho.

Tolik mé připomínky. Konstatuji, že kandidátka splnila předloženou práci nároky na práci diplomovou a doporučuji práci jako takovou uznat. Pokud zodpoví při obhajobě mé otázky či námítky, navrhuji klasifikaci známkou velmi dobře.

V Mněstečku, 4. září 2017

Doc. RNDr. Václav Ziegler, CSc.
143 00 Praha – Modřany, K Dolům 1715/39